

SZOBORPARKŐR

Egy kerékkal kevesebb

szöveg: Jolsvai András, fotó: Tanyi Adrienne

Ha hinni lehet az emlékezéseknek, ezt a szerencsétlen Időkereket a megálmódói Magyarország szimbólumának szánták. Mit mondjak, az lett, bár nem teljesen az eredeti terveknek megfelelően.

De mielőtt e szomorú történetbe kezdenénk, válaszoljunk arra a – magunknak feltett – kérdésre, egyáltalán beleillik-e ez a tárgy a sorozatunkba, vagyis műalkotással van-e dolgunk vagy sem. A magunk részéről természetesen igennel felelünk, arra utalnak az arányok (átmérő: nyolc méter) és a különleges anyagok (vörös gránit, acél, üveg), miként a koncepció is: hiszen itt nem csupán egy időmérő készülékről van szó, hanem a múlt idő szimbólumáról, és – ha nem feledkezünk meg a felállítás körülményeiről sem – arról, hogy Magyarország végre bekapcsolódik az európai zónába, hogy a magyar szív – ha szabad ilyen patetikusan kifejezni magunkat – mostantól együtt dobban a kontinens többi szívével, mégpedig mérhető módon. De ha valakit ez az érve-

lés sem győzött meg, azt *Harasztj István* (ismertebb nevén *Édeske*) munkásságához utalnám: igaz, az ő szoborgépei most is mozognak, nem úgy, mint ez a szerencsétlen időkerék, de erről nem ő tehet.

Az időkerék ideája, ha igaz, *Herner János*-ban merült fel először. (Nevezzük e széleskörű érdeklődésű és kiterjedt kapcsolatrendszerű polihisztort mondjuk filozófusnak.) Ha igaz: mert ezt az állítást két építész-szobrász, *Hartvoig Lajos* és *Lévay Jenő* az első perctől kezdve vitatta, maguknak követelve az időkerék szerzői jogát – egy korábban kiállított modelljükre hivatkozva. Per is lett a dologból, nem az egyetlen ebben a történetben.

Herner tehát a kilencvenes évek közepén házalni kezdett az ötlettel, megnyerve a tervnek *Karátson Gábort* és *Krasznahorkai Lászlót*. (Hisz a festő és a prózaíró a maga műfajában szintén az időn kívánt túllépni, tülemlkedni.) Politikai támogatása azonban nem (vagy csak csekély mértékben)

lett az ügynek, pénz meg pláne nem, ezért aztán az időkerék lekéste a csatlakozást az évezredfordulóra. (Ne vesszünk el abban a problémában, amit minden matektanár tud, hogy ennek valójában 2001. január 1-jén kellett volna bekövetkeznie – a folyton rohanó világ már kétezer hajnalán megünnepelte.) Ámde négy évvel később Magyarország belépett az Európai Unióba, s az ez alkalomból rendezett ünnepségsorozat szervezői végre felkarolták az ötletet. *Janáky István* különleges anyagokból és méretekből megalkotta hát az Időkereket, melyet 2004. január 1-jén miniszterelnöki jelenléttel és nagy hacacárával avattak fel, remélve, hogy a műalkotás rövidesen Budapest egyik leglátogatottabb szobra lesz, s körötte megannyi új hagyomány szökik majd szárba.

Na, ehhez képest nem szökött semmi az égvilágon. A homokóra – valójában üvegóra, mely a homokóra elvén működik – rövidesen elromlott, később az év végi átfordítás is elmaradt (a kerék eredetileg egy sínen haladt volna a Felvonulási tér egyik oldalától a másikig – jó néhány évtized alatt téve meg az utat – de ezt a tervet már a felállítás előtt lefűjták: akkor maradt a helyben járás, évi egy fordulással, melyet a műszaki egyetem diákjai cerebráltak szilveszter napján, nagy érdeklődés mellett), aztán valakinek sikerült betörni a törhetetlen üveget, mára ott piheg szegény pára összetörve, beázva, mozdulatlanul és célját vesztetten, s jobban hasonlít egy elszállításra váró sittes konténerre, mint egy soha nem lankadó időmérő szerkezetre. Az illetékesek egymásra mutogatnak, a javítás lehetősége ma már fel sem merül, hisz az állagmegóvásra (úgy szeretem ezt a szót, ha újra születnék, csakis állagmegóvónak állnék) sem jutott pénz, pedig itt olyan csekély összegről lett volna szó, amely egy állami cégnél csak kerekítési hiba volna.

Így állunk, mi és a kerék. A városligeti cunami éppen most sodorja el végleg a kereket, mi pedig hamarosan elfelejtjük. Híre-pora sem marad. ●

Névjegy:

Időkerék, 56-osok tere,

felállítva: 2004, alkotó: Janáky István

ST ZÍVMELENGETŐ KÖZÉPKOR

ΣΙΑΒΗΓΕΥΘΕΙΤΟ ΚΟΣΕΒΚΟΒ

**Kályhák és kályhacsempék
a középkori Magyarországon
14 – 16. század**

**Heartwarming Middle Ages
Stove-tiles in Medieval Hungary
14th – 16th Centuries**

kiállítás a
**Budapesti Történeti Múzeum
Vármúzeumában**

Exhibition in the
**Castle Museum
Budapest History Museum**

2018. április 11. – szeptember 2.

1014 Budapest, Szent György tér 2.
Budavári Palota E épület
www.btm.hu

BUDAPEST

FELHŐ RÓZSI

a Pesti Cabaret-
tagja.

Mészöly felv.

A szörme gar-
nitura **ELKÁN**
GYULA szücs-
műtermében
készült Károly-
körút 19. szám.

forrás: FSZEK Budapest Gyűjtemény

